

Dominika Szafran

(Uniwersytet Wrocławski)

*Zdatność arbitrażowa sporów korporacyjnych w prawie polskim i
niemieckim*

ABSTRACT

Arbitrability of corporate disputes in Polish and German law

Article is devoted to the issue of arbitrability of corporate disputes in Polish and German legal system. Analysis of the issue begins with description of the legal regulation concerning arbitrability. In the next part of the article, the author described main controversy connected with this issue both in Polish and in German law. This paper attempts to present views of legal doctrine and the most important judicial decisions of Polish and German courts.

Słowa kluczowe: arbitraż, zdatność arbitrażowa, spory korporacyjne, prawo niemieckie

Wstęp

Zarówno w Polsce, jak i w Niemczech zagadnienie zdatności arbitrażowej sporów o uchylenie uchwał spółek kapitałowych od wielu lat stanowi przedmiot dyskusji. Pomimo, że w obu państwach brzmienie przepisów regulujących to zagadnienie jest bardzo podobne, praktyczne rozwiązania różnią się, co w efekcie powoduje, że problem ten został rozwiązany odmiennie w obu krajach. W Polsce zagadnienie to nie zostało jednak jak dotąd jednoznacznie rozstrzygnięte i nadal stanowi przedmiot sporów wśród przedstawicieli nauki prawa. Opisywane w niniejszej pracy zagadnienie zdatności arbitrażowej sporów o ważność uchwał organów stanowiących spółek kapitałowych jest ułatwione z uwagi na fakt, że w prawie polskim występują takie same rodzaje tych podmiotów jak w niemieckim porządku prawnym (z zastrzeżeniem, że w prawie niemieckim do kategorii spółek kapitałowych zalicza się również spółkę komandytowo-akcyjną). Praca będzie zatem dotyczyła zdatności arbitrażowej sporów o stwierdzenie nieważności/uchylenie uchwał organów stanowiących spółki akcyjnej

(*Aktiengesellschaft* – AG) oraz spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (*Gesellschaft mit beschränkter Haftung* – GmbH). Do organów stanowiących spółek kapitałowych w omawianych systemach prawnych należą walne zgromadzenie w przypadku spółki akcyjnej oraz zgromadzenie wspólników w przypadku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (w prawie niemieckim określane jako *Gesellschafterversammlung* lub *Hauptversammlung* w przypadku spółki akcyjnej).

Zdatność arbitrażowa w prawie polskim i niemieckim

Pojęcie zdatności arbitrażowej jest jednym z kluczowych w nauce prawa procesowego cywilnego, zwłaszcza zaś zagadnienia polubownych metod rozstrzygania sporów. Nie ulega wątpliwości, że sądownictwo polubowne to jedna z metod rozstrzygania sporów cywilnych zarówno w Polsce, jak i w Niemczech. Pojęcie zdatności arbitrażowej nie zostało wprost zdefiniowane przez ustawodawcę, jednak w nauce prawa podejmowano liczne próby stworzenia ogólnej definicji tego pojęcia. Jak twierdzi T. Ereciński, przez to pojęcie należy rozumieć „właściwość danej sprawy, która powoduje, że może ona zostać poddana przez strony pod rozstrzygnięcie sądu polubownego poprzez zawarcie zapisu na sąd polubowny”¹. Z kolei jak uważa Ł. Błaszczak, zdatność arbitrażowa to „dopuszczalność poddania danego sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego ze względu na jego przedmiot”². Bardzo zbliżoną definicję podaje M. Białecki, który określa zdatności arbitrażową jako „możliwość poddania przez strony ich sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego”³. W języku niemieckim zdatność arbitrażowa określana jest jako *Schiedsfähigkeit* i rozumiana jest analogicznie jak w polskiej nauce. Należy jednak podkreślić, że można wyróżnić dwa sposoby wskazania sporów, które mogą zostać poddane pod rozstrzygnięcie sądów polubownych. Polska i Niemcy (razem z Austrią oraz Włochami) należą do grupy państw, w których zdecydowano się na generalną kwalifikację poprzez odniesienie się do danego kryterium, np. zdatność ugodowa danej kategorii sporów lub możliwość rozporządzania przez strony sporu jego przedmiotem. Z kolei w drugiej grupie zdecydowano się uregulować kwestię zdatności arbitrażowej poprzez wskazanie kategorii spraw, które nie mogą zostać poddane pod rozstrzygnięcie sądu polubownego⁴.

---

¹ T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd arbitrażowy*, Warszawa 2008, s. 116.

² Ł. Błaszczak, M. Ludwik, *Sądownictwo polubowne (arbitraż)*, Warszawa 2007, s. 96.

³ M. Białecki, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II*, J. Jankowski (red.), Warszawa 2015, s. 1174.

⁴ A. W. Wiśniewski, [w:] *Arbitraż handlowy*, A. Szumański (red.), Warszawa 2015, s. 284-285.

Niemiecki kodeks postępowania cywilnego (*Zivilprozessordnung* – ZPO) reguluje kwestię zdatności arbitrażowej w art. 1030. Zgodnie z tym przepisem: „Przedmiotem zapisu arbitrażowego może być każde roszczenie majątkowe. Zapis na sąd arbitrażowy co do roszczeń niemajątkowych ma skutek prawny w zakresie, w jakim strony są uprawnione do zawarcia ugody co do przedmiotu sporu”⁵. Warto jednak zauważyć, że ustawodawca niemiecki zastosował również metodę polegającą na wskazaniu spraw, które nie mogą zostać objęte zapisem na sąd polubowny. W pkt 2 cytowanego przepisu wskazano, że: „Nieważny jest zapis arbitrażowy co do sporów prawnych, które dotyczą istnienia stosunku najmu lokalu mieszkalnego w kraju. Przepisu tego nie stosuje się, jeżeli chodzi o lokal mieszkalny określony w § 549 ust. 2 nr 1 do 3 Kodeksu cywilnego”⁶.

W prawie polskim kwestia zdatności arbitrażowej została uregulowana w art. 1157 k.p.c. Zgodnie z nim, jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, strony mogą poddać pod rozstrzygnięcie sądu polubownego spory o prawa majątkowe lub spory o prawa niemajątkowe – mogące być przedmiotem ugody sądowej, z wyjątkiem spraw o alimenty. Ustawodawca polski wskazał zatem na kategorię spraw poprzez odwołanie się do kryterium zdatności ugodowej oraz wyłączył możliwość poddania sporów o alimenty pod rozstrzygnięcie sądów polubownych. Warto także podkreślić, że w porównaniu do poprzednio obowiązujących regulacji, liczba kategorii spraw, które mogą być przedmiotem postępowania przed sądami polubownymi, uległa zwiększeniu. Tytułem przykładu można wskazać spory z zakresu prawa pracy, które obecnie mogą być rozstrzygane w postępowaniu przed sądem polubownym, inaczej niż miało to miejsce w poprzednim stanie prawnym.

Najwięcej wątpliwości budzi w literaturze kwestia czy wyrażenie „mogące być przedmiotem ugody sądowej” odnosi się tylko do praw niemajątkowych, czy także do praw majątkowych. Kryterium różnicującym obie te kategorie będzie związek z interesem ekonomicznym jednej ze stron. Do praw majątkowych należy zaliczyć wierzytelności, prawa rzeczowe lub prawa majątkowe na dobrach niematerialnych. Natomiast do praw niemajątkowych zalicza się niemajątkowe prawa rodzinne, prawa osobiste lub prawa niemajątkowe dotyczące dóbr niematerialnych. Jak twierdzi R. Morek, co do zasady wszystkie spory dotyczące praw majątkowych mogą być poddane pod rozstrzygnięcie sądu polubownego i nie odnosi się do nich wymóg posiadania zdatności ugodowej. Kryterium

---

⁵ R. Wojciechowski, *Przepisy niemieckiego kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu arbitrażowym. Przekład z wprowadzeniem*, „Kwartalnik ADR” 2008, nr 2(2)/2008, s. 5.

⁶ Tamże, s. 5.

zdatności ugodowej należy odnosić jedynie do sporów dotyczących praw niemajątkowych⁷. Innego zdania jest z kolei Ł. Błaszczak, który uważa, że bardziej bezpieczne jest przyjęcie, że zdatność arbitrażowa odnosi się jedynie do sporów dotyczących tych praw majątkowych, które mogą być przedmiotem ugody sądowej⁸. Tym samym należałoby przyjąć, że nie posiadają zdatności arbitrażowej sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz sprawy o uznanie wzorca umowy za niedozwolony, gdyż w ich przypadku nie jest możliwe zawarcie ugody.

Jeśli chodzi o przesłankę zdatności ugodowej w odniesieniu do prawa niemieckiego, to jak wskazuje się w nauce, „niemiecka doktryna i orzecznictwo przez długi czas zmagaly się z przesłanką zdatności ugodowej dla uznania zdatności arbitrażowej sporów, by w końcu z niej zrezygnować ze względu na niedostateczną precyzyjność tego kryterium i wiążące się z nim trudności interpretacyjne”⁹.

Zdatność arbitrażowa sporów korporacyjnych w prawie polskim

W art. 1163 k.p.c. została dopuszczona możliwość zamieszczenia w umowie (statucie) spółki handlowej zapisu na sąd polubowny, który miałby dotyczyć sporów ze stosunku spółki. Tak sporządzony zapis wiąże zarówno spółkę, jak i jej wspólników. Możliwość taka została przewidziana także w odniesieniu do spółdzielni oraz stowarzyszeń. Kwestie odnoszące się do aspektów formalnych dotyczących tak sporządzonego zapisu na sąd polubowny zostały omówione w części odnoszącej się do formy zapisu na sąd polubowny. W tym miejscu należy jedynie odnieść się do możliwości poddania pod rozstrzygnięcie sądów polubownych sporów korporacyjnych związanych z uchylaniem oraz stwierdzaniem nieważności uchwał organów spółek kapitałowych. Dopuszczalność rozstrzygnięcia w drodze arbitrażu innych sporów związanych ze stosunkami wynikającymi ze spółki nie budzi bowiem wątpliwości w literaturze na tle regulacji znajdującej się w art. 1163 k.p.c.

W literaturze podaje się wiele zalet związanych z rozstrzygnięciem sporów korporacyjnych przez sądy arbitrażowe. Przede wszystkim takie rozwiązanie jest zdecydowanie szybsze niż postępowanie przed sądem powszechnym, co jest szczególnie istotne w przypadku stwierdzania nieważności uchwał. Uchwały do momentu stwierdzenia ich nieważności przez sąd w odpowiednim postępowaniu zachowują ważność. Jeżeli

---

⁷ R. Morek, *Mediacja i arbitraż (art. 183¹-183¹⁵. 1154-1217 KPC). Komentarz*, Warszawa 2014, s. 115.

⁸ Ł. Błaszczak, M. Ludwik, *dz. cyt.*, s. 100.

⁹ D. Paczoska, *Zdatność arbitrażowa w prawie niemieckim i szwajcarskim: analiza prawno porównawcza*, „Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego” 2010, nr 7/2010, s. 79.

postępowanie przed sądem trwa zbyt długo, taki stan rzeczy może okazać się niekorzystny dla spółki. Szybkość postępowania przed sądem polubownym wiąże się także z faktem, że przeważnie jest ono jednoinstancyjne, co dodatkowo gwarantuje możliwość szybkiego rozstrzygnięcia danego sporu. Ponadto, jak wskazuje się w literaturze, takie rozwiązanie może okazać się szczególnie korzystne dla spółek międzynarodowych, a zatem takich, w których wspólnicy należą do różnych systemów prawnych. W takich sytuacjach prowadzenie sporu przed sądem powszechnym danego państwa wiąże się z niedogodnością dla tych wspólników, którzy pochodzą z innego państwa niż to, w którym prowadzone jest postępowanie¹⁰. Możliwość wyboru języka, w jakim będzie prowadzone postępowanie to kolejna istotna zaleta sądownictwa polubownego, która w praktyce może ułatwić i przyspieszyć postępowanie przed sądem arbitrażowym poprzez ułatwienie poszczególnym podmiotom brania czynnego udziału w postępowaniu. Kolejną istotną zaletą prowadzenia postępowania przed sądem polubownym w sprawach o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwał jest poufność. Prowadzenie postępowania przed sądem powszechnym w takich sprawach mogłoby być niekorzystne dla wizerunku spółki z uwagi na fakt, że takie postępowanie cechuje jawność. Inną ważną zaletą sądownictwa polubownego w kontekście rozpoznawania sporów korporacyjnych jest wpływ na wybór osób, które będą rozstrzygały dany spór. Bardzo często zdarza się, że rozwiązanie takiego sporu wymaga szczególnych kompetencji i nie zawsze postępowanie przed sądem powszechnym daje gwarancję, że spór rozstrzygnie osoba o odpowiedniej wiedzy specjalistycznej i doświadczeniu. Przeciwnicy koncepcji dopuszczającej możliwość rozstrzygania sporów korporacyjnych dotyczących uchylania/stwierdzania nieważności uchwał spółek kapitałowych argumentują, że za odmową przyznania tej kategorii sporów przymiotu zdatności arbitrażowej przemawia brak kompetencji stron do dysponowania przedmiotem procesu uchwałowego oraz rozszerzona podmiotowo prawomocność orzeczenia stwierdzającego nieważność uchwały (względnie uchylającego uchwałę)¹¹.

Wątpliwości związane z możliwością poddawania pod rozstrzygnięcie sądów polubownych spraw związanych z uchylaniem lub stwierdzeniem nieważności uchwał pojawiają się w kontekście relacji art. 1157 k.p.c. do art. 1163 § 1 k.p.c. Ustalenie wzajemnej relacji pomiędzy tymi przepisami jest bardzo istotne, ponieważ nie ulega wątpliwości, że nie jest możliwe zawarcie ugody w sprawie o stwierdzenie nieważności uchwały walnego

---

¹⁰ R. Uliasz, *Rozstrzyganie sporów korporacyjnych przez sąd polubowny- wybrane zagadnienia*, „Kwartalnik ADR” 2008, nr 3/2008, s. 119.

¹¹ R. Kos, *Zdatność arbitrażowa sporów o ważność uchwał spółek kapitałowych*, „Przeгляд Prawa Handlowego” 2014, nr 3/2014, s. 33.

zgromadzenia akcjonariuszy w spółce akcyjnej lub zgromadzenia wspólników w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością¹². Część autorów uważa, że art. 1163 § 1 k.p.c. jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 1157 k.p.c. Takiego zdania jest G. Suliński, który uważa, że konsekwencją takiego założenia jest możliwość rozstrzygnięcia przez sąd polubowny także sporów, które nie mogą być przedmiotem ugody sądowej pomiędzy stronami. Inne zdanie ma w tej kwestii T. Ereciński, który twierdzi, że art. 1163 § 1 k.p.c. nie może być uznany za przepis szczególny w stosunku do art. 1157 k.p.c., gdyż nie reguluje on zakresu sporów, które można poddać pod rozstrzygnięcie sądu polubownego, a w konsekwencji wątpliwa jest możliwość rozstrzygnięcia przez sąd polubowny kwestii związanych z uchylaniem lub stwierdzeniem nieważności przez sąd polubowny¹³. Z kolei A. W. Wiśniewski uważa, że spory korporacyjne związane z zaskarżaniem uchwał powinny mieć na gruncie art. 1157 k.p.c. zdatność ugodową oraz w konsekwencji także zdatność arbitrażową. Zwolennicy koncepcji o zdatności arbitrażowej sporów związanych z uchylaniem lub stwierdzeniem nieważności uchwał organów spółek kapitałowych powołują się także na fakt, że w ostateczności nie zdecydowano się na przyjęcie regulacji określonej w projekcie nowelizacji k.p.c., która zakładała, że w art. 1157 k.p.c. zostałyby dodany §2 wprost wyłączający możliwość poddania pod rozstrzygnięcie sądów polubownych sporów związanych z uchylaniem lub stwierdzeniem nieważności uchwał organów osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną.

Zagadnienie relacji obu analizowanych powyżej przepisów było przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego. W uchwale z dnia 7 maja 2009 r. (sygn. akt III CZP 13/09) Sąd Najwyższy stwierdził, że: „Przepis art. 1163 § 1 k.p.c. nie zawiera normy szczególnej w stosunku do art. 1157 k.p.c. w zakresie wymagania, aby spory poddane pod rozstrzygnięcie sądu polubownego mogły być przedmiotem ugody sądowej”. Oznacza to, że wymóg posiadania zdatności ugodowej dotyczy również sporów, których przedmiotem są uchwały organów spółek kapitałowych. W głosie do uchwały zauważono, że: „(...) glosowane orzeczenie SN może wywrzeć istotny - choć, niestety, jednocześnie niekorzystny - wpływ na znaczenie sądownictwa polubownego w Polsce. Trafnie się bowiem zauważa w piśmiennictwie, że kognicja arbitrażu jest w świetle prawa spółek najbardziej potrzebna w

---

¹² A. Szumański, *Dopuszczalność kognicji sądu polubownego w sprawach o zaskarżanie uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych* [w:] *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa Profesora Maksymiliana Pazdana*, Zakamycze 2005, s. 528.

¹³ Ł. Błaszczak, M. Ludwik, *dz. cyt.*, s. 104.

sprawach dotyczących zaskarżenia uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych”¹⁴.

W związku z powyżej przedstawionymi sporami oraz wątpliwościami interpretacyjnymi, należy wskazać, że rozstrzygnięcie sporów korporacyjnych związanych z uchylaniem i stwierdzeniem nieważności uchwał organów spółek kapitałowych przez sądy polubowne możliwe będzie jedynie wówczas, gdy ustawodawca zdecyduje się wprost uregulować tę kwestię w odpowiednich przepisach. Na tle obecnie obowiązujących regulacji nie jest możliwe jednoznaczne rozstrzygnięcie tych problemów, co powoduje jedynie powstawanie sporów wśród przedstawicieli doktryny oraz odmienną wykładnię treści odpowiednich regulacji mających zastosowanie w omawianej kwestii¹⁵.

Zdatność arbitrażowa sporów korporacyjnych w prawie niemieckim

W Niemczech kwestię dopuszczalności rozstrzygnięcia sporów korporacyjnych przez sądy polubowne rozstrzygnięto w orzecznictwie, bez konieczności zmiany obowiązujących przepisów. Kluczowym orzeczeniem jest wyrok Niemieckiego Federalnego Sądu Najwyższego (*Bundesgerichtshof*) z dnia 6 kwietnia 2009 r. (II ZR 255/08 – *Schiedsfähigkeit II*)¹⁶. Wcześniej omawiana problematyka również była przedmiotem sporów oraz dyskusji doktrynalnych, ponieważ obowiązujące przepisy nie dawały jasnej odpowiedzi na pytanie, czy spory odnoszące się do uchwał spółek kapitałowych posiadają przymiot zdatności arbitrażowej. W powołanym orzeczeniu Sąd sformułował cztery kryteria, jakie musi spełniać klauzula arbitrażowa, aby możliwe poddanie sporu o ważność uchwały organu stanowiącego spółki kapitałowej. Do kryteriów tych należą: zgoda wszystkich współników na treść zapisu na sąd polubowny zawartego w statucie spółki; wyrok rozstrzygający spór musi być skuteczny wobec spółki oraz wszystkich współników, aby uniknąć sytuacji, w której funkcjonuje drugi wyrok rozstrzygający dany spór; każdy współnik oraz członek organu spółki musi zostać poinformowany o wszczęciu procesu oraz musi mieć możliwość brania udziału w postępowaniu oraz wypowiedzenia się na temat istotnych okoliczności mających wpływ na rozstrzygnięcie; umowa o arbitraż musi zapewniać partycypację każdego współnika

---

¹⁴ P. Błaszczyk, *Glosa do uchwały SN z dnia 7 maja 2009 r., III CZP 13/09*, „Prawo gospodarcze w orzeczeniach i komentarzach” 2010, nr 1/2010, s. 25.

¹⁵ A. Surma, *Dopuszczalność poddania do rozpoznania sądowi polubownemu sporów dotyczących uchylenia lub stwierdzenia nieważności uchwał organów spółek kapitałowych*, „Studia prawno-ekonomiczne” 2014, t. XCIII/2014, s. 91.

¹⁶<http://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&sid=cf0e972c9c4700549e4ed41724805f18&nr=47949&pos=0&anz=1>.

w procesie ukonstytuowania trybunału arbitrażowego¹⁷. Na kanwie powyższego orzeczenia, największa instytucja arbitrażowa w Niemczech - *Deutsche Institution für Schiedsgerichtsbarkeit* wydała specjalny regulamin dotyczący procedury rozstrzygania sporów, których przedmiotem jest ważność uchwał spółek kapitałowych (*DIS Ergänzende Regeln für gesellschaftsrechtliche Streitigkeiten*). W regulaminie uregulowano wszelkie aspekty, które dotyczą rozwiązywania sporów korporacyjnych na drodze postępowania arbitrażowego. Ponadto, *Deutsche Institution für Schiedsgerichtsbarkeit* udostępniła również wzorcową klauzulę arbitrażową, która spełnia wszelkie wymagania wskazane przez Sąd. Wszystkie powyższe uwagi wskazują na to, że w praktyce omawiane kategorie sporów mogą być w Niemczech rozstrzygane przez sądy arbitrażowe, co niewątpliwie jest korzystne dla podmiotów zaangażowanych w spór. Stan taki osiągnięto bez ingerencji ustawodawcy i bez potrzeby zmiany obowiązujących przepisów. Za pomocą wykładni operatywnej dokonano takiej interpretacji poszczególnych przepisów (głównie art. 248 ustawy *Handelsgesetzbuch*), która pozwala na poddanie sporów o ważność uchwał pod rozstrzygnięcie sądów polubownych.

Podsumowując, omawiany problem przez długi czas budził w Niemczech kontrowersje wśród przedstawicieli nauki i praktyki. Obecnie nie ulega jednak wątpliwości, że wskazane kategorie sporów mogą zostać poddane pod rozstrzygnięcie sądu polubownego. Jednoznaczne rozwiązanie tej kwestii przyczyniło się do stworzenia z Niemiec kraju przyjaznego polubownemu rozstrzygnięciu sporów. Co istotne, odbyło się to bez ingerencji ustawodawcy i bez potrzeby stosowania wykładni *contra legem*. Rozbieżności w wykładni zostały ostatecznie rozstrzygnięte przez Sąd oraz zaakceptowane przez przedstawicieli praktyki oraz nauki prawa. Myślę, że polski ustawodawca również powinien jednoznacznie opowiedzieć się za jedną ze stron dyskusji, aby wyeliminować wszelkie wątpliwości powstające w związku z problematyczną wykładnią przepisów kodeksu postępowania cywilnego.

Wnioski

Na tle powyższych rozważań można stwierdzić, że na poziomie ustawodawstwa, kwestia zdatności arbitrażowej sporów o uchylene/stwierdzenie nieważności uchwał organów stanowiących spółek kapitałowych, wygląda podobnie w obu omawianych porządkach

---

¹⁷ J. Kraayvanger, M. C. Hilgard, *Arbitrability of Shareholders' Disputes under German Law*, <https://www.mayerbrown.com/files/Publication/e19d0046-f67e-44bc-9f8a-bb6a455cb262/Presentation/PublicationAttachment/a6512dcc-8b5e-4602-8fad-e37557005e22/Mark-Hilgard-Article.pdf>.

prawych. Zarówno w prawie polskim, jak i niemieckim ustawodawca wprost nie uregulował tej problematyki. Z kolei ogólne regulacje dotyczące zdatności arbitrażowej mają niemal analogiczne brzmienie. Należy także podkreślić, że oba porządki prawne należą do systemu prawa kontynentalnego, co jest bardzo istotne w kontekście powyższych rozważań, gdyż w żadnym z opisanych ustawodawstw orzeczenia sądów nie są źródłem prawa, a wykładnia operatywna nie posiada mocy wiążącej. Pomimo tego, w prawie niemieckim to właśnie orzeczenie Niemieckiego Federalnego Sądu Najwyższego dało asumpt do zmiany podejścia do omawianej kwestii. Dopuszczalność rozstrzygania opisanej kategorii sporów korporacyjnych nie była wynikiem zmiany prawa, ale jego wykładni przez organ wymiaru sprawiedliwości. W celu zapewnienia standardów wypracowanych przez Sąd Niemiecki Instytut Arbitrażowy (*Deutsche Institution für Schiedsgerichtsbarkeit*), a zatem główne centrum arbitrażu w Niemczech, opracowało regulamin przeznaczony specjalnie do rozstrzygania sporów korporacyjnych. Jak pokazuje praktyka, arbitraż jest odpowiednią formą rozstrzygania tej kategorii spraw.

W prawie polskim dyskusja na omawiany temat toczy się głównie wśród przedstawicieli doktryny, którzy prezentują rozbieżne poglądy na temat wzajemnej relacji pomiędzy art. 1157 k.p.c., a art. 1163 k.p.c. W tej kwestii wypowiadał się również Sąd Najwyższy, który w jednej z uchwał uznał, że obecnie obowiązujące przepisy nie pozwalają na przyznanie przymiotu zdatności arbitrażowej omawianej kategorii sporów, gdyż nie mogą być one przedmiotem ugody sądowej, co zgodnie z art. 1157 k.p.c. stanowi warunek konieczny do poddania danego sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego. Na tle powyższych rozważań należy uznać, że obecnie prawo polskie nie przewiduje możliwości objęcia zapisem na sąd polubowny sporów o uchylenie/stwierdzenie nieważności uchwał organów stanowiących spółki akcyjnej oraz spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Reasumując powyższe rozważania należy stwierdzić, że przy porównywaniu danej problematyki w różnych, nawet bardzo zbliżonych do siebie, porządkach prawnych nie można poprzestać jedynie na analizie i interpretacji przepisów regulujących daną materię. Może bowiem zdarzyć się (tak jak ma to miejsce w opisywanym przypadku), że pomimo bardzo zbliżonego brzmienia danych przepisów, w praktyce dane rozwiązanie funkcjonuje w odmienny sposób w obu państwach z uwagi na odmienną interpretację oraz rozumienie danego aktu prawnego. Pomimo, że w Polsce i Niemczech orzeczenia sądów nie są źródłem prawa, wskazują one bardzo często kierunek interpretacji danego zagadnienia i powodują różne konsekwencje w obszarze stosowania prawa. Szczególnie ma to miejsce w przypadku regulacji, które są niejasne i których wykładnia przysparza wiele problemów zarówno

teoretykom, jak praktykom. Jak widać na przykładzie opisanego powyżej orzeczenia Niemieckiego Federalnego Sądu Najwyższego, w tym przypadku judykatura miała znaczący wpływ na rozwiązanie funkcjonującego od wielu lat problemu zdatności arbitrażowej sporów dotyczących uchwał spółek kapitałowych. Oznacza to, że w każdym przypadku badania danego zagadnienia w obcym porządku prawnym niezbędne jest odwołanie się do orzeczeń sądowych oraz poglądów przedstawicieli nauki, gdyż często to właśnie tam można znaleźć odpowiedź na budzące wątpliwości kwestie związane z wykładnią poszczególnych przepisów.

Bibliografia

- Błaszczak Ł., Ludwik M., *Sądownictwo polubowne (arbitraż)*, Warszawa 2007.
- Błaszczyk P., *Glosa do uchwały SN z dnia 7 maja 2009 r., III CZP 13/09*, „Prawo gospodarcze w orzeczeniach i komentarzach”, Nr 1/2010.
- Ereciński T., Weitz K., *Sąd arbitrażowy*, Warszawa 2008.
- Jankowski J., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2015.
- Kos R., *Zdatność arbitrażowa sporów o ważność uchwał spółek kapitałowych*, „Przegląd Prawa Handlowego”, Nr 3/2014.
- Kraayvanger J., Hilgard M.C., *Arbitrability of Shareholders' Disputes under German Law*, <https://www.mayerbrown.com/files/Publication/e19d0046-f67e-44bc-9f8a-bb6a455cb262/Presentation/PublicationAttachment/a6512dcc-8b5e-4602-8fad-e37557005e22/Mark-Hilgard-Article.pdf>.
- Morek R., *Mediacja i arbitraż (art. 183¹-183¹⁵. 1154-1217 KPC). Komentarz*, Warszawa 2014.
- Paczoska D., *Zdatność arbitrażowa w prawie niemieckim i szwajcarskim: analiza prawnoporównawcza*, „Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego”, Nr 7/2010.
- Surma A., *Dopuszczalność poddania do rozpoznania sądowi polubownemu sporów dotyczących uchylenia lub stwierdzenia nieważności uchwał organów spółek kapitałowych*, „Studia prawno-ekonomiczne” 2014, t. XCIII.
- Szumański A. (red.), *Arbitraż handlowy*, Warszawa 2015.
- Szumański A., *Dopuszczalność kognicji sądu polubownego w sprawach o zaskarżanie uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych*, [w:] *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa Profesora Maksymiliana Pazdana*, Zakamycze 2005.
- Uliasz R., *Rozstrzyganie sporów korporacyjnych przez sąd polubowny- wybrane zagadnienia*, „Kwartalnik ADR” 2008, Nr 3.

DOMINIKA SZAFRAN

Wojciechowski R., *Przepisy niemieckiego kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu arbitrażowym. Przekład z wprowadzeniem*, „Kwartalnik ADR”, Nr 2(2)/2008.